

פתח דבר

בספר זה מכונס מבחר מאמרים, שכתבתי מאז תחילת דרכי במחקר המקרא. כינוסם באכסניה אחת נועד להציע לציבור הקוראים את אחת הדרכים לעיסוק בדברי תנ"ך – דרך המפירה בשילוב דיסציפלינות שונות במטרה להיטיב להבין את המקרא.

"עַתָּה כְּנוֹס אֲבָנִים", אמר קהלת (ג 5). על דרך הדרש אפשר לראות באותן "אבנים" את אבני הדרך המציינות את נתיב התקדמותו של החוקר בעבודת מחקרו. בחייו המקצועיים של חוקר יש שלב שבו הוא מגיע לתחושה של "עַתָּה כְּנוֹס אֲבָנִים", לאמור: באה העת לסכם את מפעל מחקריו לאורך זמן. אסופת מאמרים של חוקר יחיד יש בה כדי להצביע על כיווני דרך המחקר שלו. בעת הגשת ספר זה לקורא תקוותי היא, שתרומתי לנושאי המחקר הנדונים בו תשמש אבן דרך למחקרים נוספים.

באסופת מאמרים זו כינסתי מאמרים שפורסמו בכמה שונות החל בשנות השבעים של המאה העשרים וכלה בעשור הראשון של המאה העשרים ואחת. המאמרים מוינו למדורים שונים: מאמרים בספר ישעיה, מאמרים בשאר ספרי המקרא, היסטוריה והיסטוריוגרפיה. המאמרים באסופה זו מובאים בנוסח מעובד, מתוקן ומעודכן. נעשה מאמץ לעדכן את הספרות המדעית, שהקורא מופנה אליה בהערות השוליים של המאמרים. בנוסח המחודש הפניתי למקורות ולמחקרים שפורסמו בינתיים במהדורה חדשה או במהדורה מתורגמת. כך, למשל, הפניתי אל מאמריו של יהודה אליצור על פי אסופת מאמריו שפורסמה בתש"ס. בדומה לכך נהגתי גם בפירושים, במקורות מן המזרח הקדום וכדומה. במהדורה הנוכחית של מאמריי תוקנו שיבושים שנפלו פה ושם בפרסום המקורי, נערכה האחדה של הכתיב ושל דרכי ההפניה והציטוט, ונוספו מפתח מקורות ומפתח אישים, מקומות ועניינים.

מאמרים מסוימים פורסמו בשעתם פעמיים: תחילה בנוסח עברי ואחר כך בנוסח לועזי או להפך. הנוסח הנוכחי מתחשב במהדורה החדשה יותר של המאמרים, אך יש שהמבנה שלהם הוא דווקא על פי המהדורה הראשונה ("העיוורים והפיסחים").

עם סיום העבודה לבי רוחש תודה ל"נותן ליעף כוח" ולשלוחיו. אני מבקש להודות לעמיתי ד"ר מיכאל אביעז, מרצה בכיר במחלקה לתנ"ך באוניברסיטת בר-אילן, שטרח לקרוא את המאמרים, לערוך אותם, לעדכןם ולהאחיד את שיטת הרישום הביבליוגרפי. ברצוני להודות לגברת שרה שריג, העורכת הלשונית המעולה, שעשתה מלאכתה נאמנה במקצועיות נפלאה, בחכמה, במסירות, בחריצות ובטוב טעם, לגברת רחל יורמן על ההתקנה היסודית של המפתחות לספר, לפרופ' יוסי כץ, יו"ר בית ההוצאה, לגברת מרגלית אבישר, מנהלת בית ההוצאה, לצוות העובדים ובייחוד לגברת רייצ'ל ג'וסף ממדור ההפקה של ההוצאה על הטיפול המסור והקפדני בהפקת הספר עד הבאתו לצורתו הנאה, כפי שהוא לפנינו.

תודתי לאלה שסייעו במשאבים להוצאת הספר לאור: המכללה האקדמית אשקלון, הקתדרה לתנ"ך ע"ש הרב נורוק, אוניברסיטת בר-אילן; המכללה האקדמית לחינוך אורות ישראל, אלקנה-רחובות; תלפיות, המכללה האקדמית לחינוך.

ומילה אישית לסיום. מכיר אני טובה מרובה לרעייתי הדסה (לבית ברוך ובלה שיין), בעלת בריתי הנאמנה שצעדה עמי לאורך כל הדרך, נשאה בעול המשפחה והייתה שותפה עמי בכל אשר הלכתי. ברוכה תהיה!